

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 1 april 1908, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bemyndigande för postsparbanken att utlämna lån för att bereda mindre bemedlade tillfälle att skaffa sig jordbruk eller bostäder.

I en af herrar *C. A. Lindhagen* och *K. A. Tengdahl* inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 210), som öfverlämnats till förberedande behandling af det sammansatta stats- och bankoutskottet, har föreslagits, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till tillägg i förordningen om postsparbanken i syfte att dels banken må bemyndigas utlämna största möjliga del af sina förvaltade medel för att bereda mindre bemedlade personer tillfälle att skaffa sig jordbruk eller bostäder och dels lån af dessa medel må kunna meddelas jämväl mot säkerhet af inteckning i tomträtt.

Motiveringen till denna hemställan återfinnes uti den af samma motionärer väckta motionen (n:o 209), och tillåter sig utskottet hänvisa till de skäl, som där anförts till stöd för förslaget.

Med anledning af anhållan från utskottets ordförande, att styrelsen för postsparbanken ville med anledning af förevarande motion meddela utskottet sina åsikter rörande i motionen gjorda fram-

ställningar, har nämnda styrelse i skrifvelse den 27 nästlidna mars anført följande:

»Uti ifrågavarande af herrar Carl Lindhagen och K. A. Tengdahl gemensamt undertecknade motion hafva dessa yrkat, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag och tillägg i förordningen om postsparbanken i syfte att dels banken må bemyndigas utlämna största möjliga del af sina förvaltade medel för att bereda mindre bemedlade personer tillfälle att skaffa sig jordbruk eller bostäder och dels lån af dessa medel må kunna meddelas jämväl mot in-teckning i tomträtt.

De medel, som af postsparbanken förvaltas, utgöras af dels bankens öfverskottsmedel, d. v. s. skillnaden mellan insättningar och uttagningar jämte upplupna räntor, dels uppbörd för riksförsäkringsanstaltens räkning efter afdrag af utbetalade skadeersättningar, dels ock slutligen erlagda afgifter och statsbidrag till barnmorskornas pensionsanstalt.

Samtliga dessa medel böra, enligt för närvarande gällande bestämmelser, placeras i statens allmänna hypoteksbanks, kommuners eller med borgen af kommuner försedda obligationer, med rätt dock för postsparbanksstyrelsen att göra medlen fruktbarande *dels* intill högst en fjärdedel genom direkt utlåning mot skuldebref till kommun, *dels ock*, jämväl intill högst en fjärdedel, genom utlåning mot säkerhet af in-teckning eller genom insättning på deposition eller annan räkning i bankinrättning.

Redan förut har en liknande fråga som den i motionen omhandlade varit föremål för handläggning af postsparbanksstyrelsen. Uti en till 1904 års riksdag ingifven motion hade nämligen herr M. F. Nyström föreslagit, att Riksdagen ville *antingen* för sin del antaga ett sådant tillägg till § 18 mom. 2 af förordningen angående postsparbanken, att bankens öfverskottsmedel finge till högst en tjugonedel utlånas till bostadsföreningar och aktiebolag, som hafva till uteslutande uppgift att befordra den allmännyttiga byggnadsverksamheten bland städernas arbetare och mindre bemedlade befolkning efter de grunder, som af Konungen bestämdes, *eller ock* i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till sådant tillägg till förordningen angående postsparbanken, hvarigenom banken finge bemyndigande att utlåna viss del af sina tillgångar till dylika bostadsföreningar och bostadsaktiebolag.

I anledning af nyssnämnda motion hade, uti en till statsutskottet ingifven P. M. af den 4 mars 1904, chefen för postsparbanksbyrån å postsparbanksstyrelsens vägnar uttalat den mening, att vidtagande af sådana åtgärder, som de i motionen föreslagna, hvarigenom en del af de i postsparbanken innestående medlen, hvilka till hufvudsaklig del utgjordes af småfolkets besparingar, skulle komma att tillgodose denna klientels bostadsbehof, tvifvelsutan skulle hafva till följd att banken komme att omfattas med ännu större intresse än förut från befolkningens sida samt att dylika åtgärder sålunda skulle vara af beskaffenhet att främja postsparbankens hufvuduppgift, den att hos folket väcka och uppmuntra hågen till sparsamhet. Någon vidare olägenhet skulle ej vållas postsparbanken genom användande af en mindre del af dess fonder för en lånerörelse af den art, som i motionen omförmäldes, och någon förlust å dylik lånerörelse borde ej heller vara att befara, därest densamma hölles inom måttliga gränser och omgärdades med vissa försiktighetsmått.

Den åsikt i förevarande ämne, som å postsparbanksstyrelsens vägnar sålunda uttalades år 1904, biträder styrelsen fortfarande. En lånerörelse, hvarigenom växelverkan åstadkommes mellan banken och dess deponenter, skulle gifvetvis göra dessa intresserade af bankens utveckling och följaktligen lända till fördel för banken.

Någon afsevärd del af de af postsparbanksstyrelsen förvaltade medlen torde emellertid ej kunna användas för beredande åt mindre bemedlade personer af tillfälle att skaffa sig jordbruk eller bostäder. Motionärerna vid innevarande års riksdag synas hafva tänkt sig, att dessa medel borde i större omfattning användas för ändamålet. Men då de säkerheter, som genom en dylik utlåningsrörelse skulle tillföras postsparbanken, ej äro lätt realiserbara, skulle desamma ej kunna användas, därest postsparbanksstyrelsen nödgades att för mötande af utbetalningar anskaffa nödiga rörelsemedel. Försiktigheten torde därför kräfva, att denna lånerörelse från postsparbanken håller sig inom behöriga gränser och allenast omfattar en ringa del af bankens för placering afsedda belopp. Att öfverskrida det procenttal, som i den af 1904 års Riksdag behandlade motionen för ändamålet föreslagits, eller 5 % af de af postsparbanken förvaltade medlen, synes därför ej tillrädligt.

Därest beträffande dessa medel en utlåning af den beskaffenhet här omförmäles skulle komma till stånd, läser denna utlåning ej

kunna äga rum direkt till vederbörande låntagare. Det torde blifva nödigt att, på sätt sker vid utlåning från statens egnahemslånefond, lånen från postsparbanken tilldelas ansvariga låneförmedlare (hushållningssällskap, aktiebolag och föreningar), hvilka skulle omhändera lånerörelsen och utlämna lånebeloppen till de enskilda låntagarna för förvärfvande af jordbruks- och bostadslägenheter.

I öfrigt skulle åtskilliga af de allmänna villkor och bestämmelser, som gälla för statens egnahemslånerörelse, kunna lända till efterrättelse ifråga om den af postsparbanken bedrifna enahanda lånerörelsen. Sålunda skulle, åtminstone för närvarande, egnahemslån från postsparbanken utgå för bildande endast af sådant eget hem, där låntagaren äger såväl jordområdet som därå uppförda byggnader. Motionärerna hafva väl föreslagit, att lån af de af postsparbanken förvaltade medlen skulle kunna meddelas jämväl mot säkerhet af in-teckning i tomträtt, men postsparbanksstyrelsen anser, att innan denna form af säkerhet genom en mera allmän användning blifvit pröfvad, postsparbankens medel ej böra placeras i lån mot säkerhet af nyssnämnda slag.

Om sålunda postsparbanksstyrelsen i princip ej har något att erinra däremot, utan tvärtom anser flera skäl tala därför att de af styrelsen förvaltade medlen under vissa villkor och bestämmelser varda använda för befrämjande af egnahemslånerörelsen, så läser dock någon dylik användning af dessa medel ej kunna för närvarande och under den närmaste framtiden ifrågakomma. Under de senare åren, särskildt under de sista månaderna, hafva nämligen, på grund af de i förhållande till postsparbankens inlåningsränta höga räntesatserna i enskilda sparbanker och å bankernas sparkasseräkningar, uttagningarne från postsparbanken med afsevärdt belopp öfverstigit insättningarna däri, och någon förändring af detta förhållande torde ej vara att motse förr än en allmän räntenedsättning ägt rum. Hvad beträffar inbetalningarne till riksförsäkringsanstalten och barnmorskornas pensionsanstalt, hvilka anstalters medel, såsom ofvan omnämnts, förvaltas af postsparbanksstyrelsen, äro dessa visserligen oberörda af räntefluktuationerna på penningemarknaden, men dessa anstalters sammanlagda fonder uppgå för närvarande ej till högre belopp än omkring 3,200,000 kronor och att börja bedrifvandet af en lånerörelse af det slag här omhandlats med ett till utlåning afsedt belopp af endast 160,000 kronor, d. v. s. $\frac{1}{20}$ del af förenämnda 3,200,000 kronor, synes styrelsen ej lämpligt».

Då af detta yttrande framgår, att den del af postsparbankens medel, som skulle kunna ifrågakomma att användas för nu ifrågasatta utlåningsrörelse, är för olika tidpunkter mycket växlande och för närvarande af så ringa omfattning, att syftet med nämnda utlåning därmed ej kan främjas, samt då ej heller framdeles egna-hemsrörelsen synes kunna vinna något afsevärdt stöd från en så jämförelsevis obetydlig fond som endast 5 procent af de utaf post-sparbanken förvaltade medlen, ansluter sig utskottet till den af post-sparbanksstyrelsen uttalade uppfattning om olämpligheten för post-sparbanken att under nuvarande förhållanden inlåta sig på den af motionärerna föreslagna lånerörelsen,

*Utskottets
yttrande.*

och hemställer därför,

att förevarande motion ej må föranleda någon
Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 april 1908.

På sammansatta utskottets vägnar:

F. C:SON WACHTMEISTER.